

200 éve robbant ki a görög szabadságharc¹ (elliníki epanasztaszi)

Március 25. a görög nemzeti ünnep napja. A szabadsághősök e napon bontottak zászlót a nemzeti függetlenségért 1821-ben. A szabadságért való áldozatvállalás jelenik meg a görög nemzeti zászló kilenc vízszintes sávja, az öt kék és négy fehér csík jelképi tartalmában. E sávok a „*Szabadság vagy Halál*” nemzeti jelszó görög szavának kilenc szótagját jelenítik meg.

A Magyar királyság történetének tárgyalása során számos alkalommal találkozunk a magyar és görög kapcsolatokról szóló forrásokkal. Árpád-házi királyaink több alkalommal választottak görög származású feleségeket és leányaikat is számos alkalommal adták férjhez görög kérésköz.² További kapocs a török elleni hadjáratok voltak. Hunyadi János balkáni hadjáratától a felszabadulást és a védelmet várta a görög nép. A sikertelen hadjárat ellenére Hunyadi János hősiessége legendává vált a görögök körében.³ 1453-ban Konstantinápoly elestével azonban, majd 400 évre elveszett a görög függetlenség.

1821-ig kellett várni, hogy a felerősödött görög nemzeti érzés és függetlenedési törekvések találkozzanak a meggyengült Török birodalommal. Több sikertelen felkelés után végül Alexandrosz Ipszilantisz, az orosz cári hadsereg huszártisztje állt a görög nemzeti mozgalom élére. Ipszilantisz a korábbi évtizedekben számos európai hadszíntéren harcolt. E csatái vitézség és a törökökkel szemben felmutatott görög szabadságeszmény alapján 1821-ben Alexandrosz Ipszilantisz a „*keletrómai császárság visszaállításának eszméjével*” kívánta a görögséget egybegyűjteni a szabadságukért vívott harc sikere érdekében: zászlójának színe „*fehér, vörös kereszttel, rajta e felirattal: e jelben győzni fogsz*”.⁴

1821 februárjában Ipszilantisz Iasiba érkezett, és megkezdődött a felkelés.⁵ Rendkívüli jelentőséggel bír a fenti megállapítás Erdély filhellén magyar világa kapcsán, hiszen a Kárpátokon túli, szomszédos térségben tört ki a görög felkelés 1821-ben. Moldva és Havasalföld görögsége indította meg a szabadságharcot Ipszilantisz vezetésével. E görög

¹ Hálás köszönet Diószegi György Antalnak, a téma feldolgozásához kapott tanácsokért és segítségért!

² Farkas Zoltán: Magyar- bizánci dinasztikus kapcsolatok. In.: Az ezeréves magyar-görög kapcsolatok. Budapest 2018, 63.-70. o.

³ Mészáros Tamás: Magyar- bizánci kapcsolatok a Hunyadiak korában. In.: Az ezeréves magyar-görög kapcsolatok. Budapest 2018, 88.-94. o.

⁴ Novák József: A görög szabadságharc és Ypsilanti Sándor (1820-21). Budapest 1912. 13., 17., 29. o.

⁵ Dr. Athanasiou Christoforos: Az újkori Görögország története. Budapest 2006. 28. o.

szabadsághős magyar kapcsolatrendszere okán fontos tudni, hogy *Szent Seregében* magyarok is harcoltak.⁶

A harcokhoz szükséges anyagi forrásokat a tehetős görög kereskedő családok biztosították. A szabadságharc kitörésének hivatalos bejelentése március 25.-én Pátrászbán volt. A március végétől már országos méreteket öltő görög szabadságharc során a felek erőviszonyai koránt sem voltak egyenlőek. Mindkét fél komoly erőfeszítéseket tett a győzelem érdekében. A török szultán, az észak-afrikai tartományokból kért segítséget, míg a görögök nyugat európai támogatást kaptak. A harcok nem voltak mentesek az értelmetlen mészárlásoktól sem, amelyeknek a konstantinápolyi ortodox pátriárka is áldozatul esett 1821 húsvétvasárnapján. A görögök szabadságharca sok európai szemében újkori kereszteshadjáratnak tűnt, ezért jelentős számban csatlakoztak a törökök elleni harchoz. 1827 volt a fordulat éve, amikor is orosz, brit és francia segítséggel a török flottát megsemmisítették Navarinónál.

Navarino- i ütközet

Szárazföldön is előretörték a görögök, elfoglalták Athént és visszaszorították a törököket. Ioánnisz Kapodisztriaszt választották az első görög kormány miniszterelnökének. Miniszterelnöksége négy évig tartott, majd Kapodisztriasz merénylet áldozata lett 1831-ben. Ebben az évben a nagyhatalmak, a londoni konferencián Wittelsbach Ottó bajor herceget hívták meg a görög trónra. 1832-ben a konstantinápolyi szerződésben deklarálták az új görög

⁶ Caruha Vangelió: Magyarországi görögök. Körtánc Füzetek. Készült a Magyarországi Görög Önkormányzat közreműködésével. Az összeállítást készítette Caruha Vangelió. Lektorálta Nagyné Szabó Antigóné. Bp., 1998. 11. o.

állam határait is. Ezzel az aktussal hosszú évek, véres küzdelmei után kivívta függetlenségét a görögség és véget ért a szabadságharc.

Biztosan sokakat meglep, de szűkebb pátriánk, Moson vármegye nincs is olyan messze Görögországtól és a görög szabadságharc következményeitől, mint azt elsőre gondolnánk. Moson vármegyének is van görög történelmi öröksége! Nem is kell nagy távlatokban gondolkodnunk, hiszen vármegyénk történetében is találkozunk jelentősebb görög gyökerű személyekkel. Két nevet szeretnék most megemlíteni, akik nagy megbecsülésnek örvendtek, mint Moson vármegyében, úgy Magyarországon is. Két ember példáján keresztül megismerhetjük az újkori görögség tragédiáját és kitartó munkájának gyümölcsét.

A Sina báró család tagjairól, ha máshol nem is, de a Széchényi Lánchíd építése kapcsán biztos hallottunk már. Széchényi István gróffal kötött jó barátságának köszönhetően, Sina II. György báró Magyarország egyik leghatalmasabb földbirtokosa és talán még annál is nagyobb mecénása lett.

Báró Sina II. György (1783-1856)

A Sina család görög eredetű kereskedő család. Sina Simon a 18. század utolsó negyedében érkezett Magyarországra 1798-ban alapította meg kereskedő cégét. Kiterjedt kelet, nyugat irányú kereskedelmi hálózattal rendelkezett. Kapcsolatrendszerének köszönhetően a magyar ipar fejlődésnek indult. Fiai II. György és János, már magyar nemesi és bárói rangot is kaptak uralkodóunktól. A 19. század folyamán 29 uradalomban, 240 000 hold földön gazdálkodtak. Gazdaságaik bevételeiből, kiterjedt mecénási tevékenységet folytattak Magyarországon és

külföldön egyaránt. Csak néhány fontosabbat említve anyagi támogatásuknak köszönhetően jött létre a már említett Lánchíd, számos középület, vasút hálózat, folyó szabályozás és mezőgazdasági üzem. Athénban a görög tudományos akadémia megalapítása. A görög szabadságharc anyagi és diplomáciai támogatása.

A Sina testvérek II. György és János, Széchényi István grófnak javaslatára vásárolták meg 1842-ben a Zichy család uradalmát Lébény és Mosonszentmiklós településeken. A vásárlást követően megkezdődött Európa akkori legnagyobb cukorgyárának építése. A gyár kapacitása 1 millió mázsára volt tervezve, fénykorában 1000 embert foglalkoztatott. Nyitását követően 20 éven át uralta Bécs és Pest cukor piacát. 1850-es években részvénytársaságot hozott létre a báró vasútépítés céljából. Fő anyagi támogatásának köszönhetően kezdték meg a Győr-Királyhida (Bruck an der Leitha) közötti vasúti sínpálya kiépítését. Sina II. György báró 1856-ban 73 éves korában hunyt el. Örökségének kezelését egyetlen fia Simon vette át. Sina Simon báró folytatta apja tevékenységét. Jótékonykodásban és a fejlesztések támogatásában nem maradt el apjától. A mosonszentmiklói és lébényi uradalmat Sina János báró⁷ 1869-ben bekövetkezett haláláig birtokolta. Nevéhez köthető az Ásványráró melletti János major alapítása és a lébényi templom restaurálási munkálatainak megkezdése 1862-ben. A munkák befejeztével hazánk első restaurált műemléke lett a lébényi templom. Sina Simon báró 1876-os halálával kihalt a család férfi ága.

Báró Sina Simon (1810-1876)

⁷ Tuba László: Ismét a Moson Megyei Életrajzi Lexikonról. In: Moson Megyei Műhely. IX. évfolyam. Mosonmagyaróvár 2006/1. 51.-52. o.

Ezt követően az örökösök, többek között a lébényi és mosonszentmiklósi uradalmat is értékesítették. Ekkor, a 19. század utolsó negyedében került a mosonszentmiklósi kastély és a hozzá tartozó földterületek, üzemek a Wenckheim család birtokába.

Mosonszentmiklósi kastély

A görög szabadságharc leverését követő menekült áradattal érkeztek Magyarországra Panajott Sándor ősei. Kolozsváron telepedett meg a család, ahol Sándor apja tisztviselőként dolgozott. Sándor 1849. március 8.-án született.⁸ Iskoláit Kolozsváron végezte, majd Bécsbe került kadétiskolába. 1881-ben a szerveződő csendőrség szolgálatába állt, majd egy évvel később csendőrtiszti szakvizsgát tett. Rátermetségének és tenni akarásának köszönhetően, gyorsan haladt előre a ranglétrán. Élete során Szegeden, Nagyváradon, Pozsonyban majd Bécsben is szolgált. Nevéhez köthető az országos csendőr őrsparancsnokságok megszervezése, a csendőrtiszti könyvtárak létrehozása és a Budapesten felállított nagy csendőrlaktanya megszervezése. Királyától, eredményes munkájának elismeréséért nemesi rangot kapott 1907-ben. 1919-ben telepedett meg Magyaróváron, ahol aktív részt vállalt a város kulturális és sport életének lebonyolításában. Részt vett a helyi Atlétikai és Football Club szervezésében. Tagja volt a magyaróvári kaszinónak és a Mosonvármegyei Történelmi és Régészeti Egyletnek. 1933. október 31.-én halt meg Magyaróváron. Sírja, mind a mai napig áll a magyaróvári temetőben.

⁸ Magyaróvári hírlap. Magyaróvár 1933.11.05. 2.-3. o.

A báró Sina család és Panajott Sándor, Moson vármegyei jelenléte is bizonyítja és igazolja, hogy a szülőföldjükről kivándorolt, vagy elmenekült görög családok, az őket befogadó újhazájukban szorgos munkájukkal tekintélyre és elismertségre tettek szert. Hálásak voltak új hazájuknak és tudásukat, annak gyarapításáért vetették latba és váltak a magyar nemzet teljes értékű tagjaivá. Magyarország és Moson vármegye népe a görög szabadságharc kitörésének 200. évfordulóján hálás szívvel kell, hogy emlékezzen görög gyökerű, hazája iránt mindenkor elkötelezett magyar fiaira.

Panajott Sándor (1849-1933)

Az 1821-ben megindított görög szabadságharc 200. évfordulója okán igen fontos arról is megemlékezni, hogy a filhellén magyar és hungarofil görög kapcsolatok egyetemes jelentőséggel bírnak nemzetünk,⁹ hazánk és Moson vármegye nemzetközi szintű történeti értéktárában!

Martinschich Balázs

történész-muzeológus

Hansági Múzeum

⁹ Diószegi György Antal: Adalékok a filhellén magyar és hungarofil görög értékvilág történetéből, 1867-1945. In.: Az ezeréves magyar-görög kapcsolatok. Budapest 2018, 114.- 124. o.